

спекулятивні системи, а відкрито ідеологічні сиюминутні лозунги, єдиний завдання яких – блокування розкриття наукового дискурсу в актуальних точках напруження шляхом введення руйнівних будь-якого обговорення вірусів-мемів, нав'язуваних науковому співтовариству постулювані відносно не науковим контекстом обмежуючі рамки статус-кво. Подібні підлоги перекладають проблеми з понятійних матриць спеціальних наук в несвоєрідні їм смислові простори. Медичні, правові, економічні, психологічні, соціологічні проблеми з власне професійних областей перекладаються в область вульгарно-профанного дискурсу, в тому до телевізійних шоу. Таке вивчене постулювання власне наукового дискурсу специфічно виконує функцію зворотного зв'язку, яка повертає в науковий оборот принципово вульгаризовані уявлення, володіють лише науковою формою, але вивчені в своєму науковому вмісті. Останнім актом трагедії є та значуща підтримка, яку знаходять ці скорректировані «наукові» уявлення вже в самому науковому співтоваристві, так як, не маючи концептуально цілих основ, наука не може забезпечити достатню функціональність і власних соціальних фільтрів, які втрачають здатність забезпечувати адекватний відбір наукового контингенту.

Кон'юнктура стає одним з важливих корелятів науки. І якщо в прикладних дослідженнях їх необхідна зв'язь з практикою в цілому забезпечує збереження ними науковості, то фундаментальні уявлення, помилковість яких може камуфлюватися в процесі тривалого часу, інтенсивно втрачають всі ознаки науковості. Можливий вихід з даного порочного кола може бути в принциповому перегляді концептуальних основ всього комплексу соціогуманітарних наук і відповідних розділів філософського знання з наступною їх горизонтальною і вертикальною інтеграцією в єдиний комплекс. Це потребує принципового перевертання базових уявлень про сутність суспільної системи і основних її компонентів, що неминуче робить першочисельним питання про соціальну сутність людини. Однак в теперішній час це питання не може бути навіть сформульованим ні в узконауковому, ні в загальнофілософському контексті.

УДК130

Г.М. Горячківська

Харківський національний університет радіоелектроніки,
к. філос.н., доцент кафедри філософії

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА В УМОВАХ ТЕХНОКРАТІЇ

Стаття звернена до проблеми дегуманізації освіти в умовах технократії. Перетворення інституту освіти на техноструктуру деформує фундаментальні гуманістичні засади освіти, нав'язуючи принцип технологічного конструктивізму й техноцентричний конформізм як просвітні ідеали. Симптомами такого перетворення є суто утилітарні вимоги до освітнього процесу, його дегуманізація і формування технократичного мислення у молоді, що може набувати риси ідеології.

Ключові слова: дегуманізація, технократія, техноцентризм, відчуження.

А.Н. Горячковская

ГУМАНИТАРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ТЕХНОКРАТИИ

Статья обращена к проблеме дегуманитаризации образования в условиях технократии. Превращение института образования в техноструктуру деформирует фундаментальные гуманистические основы образования, навязывая принцип технологического конструктивизма и техноцентричный конформизм как идеалы образования. Симптомами такого превращения являются сугубо утилитарные требования к образовательному процессу, его дегуманитаризация и формирование технократического мышления у молодежи, которое может приобрести черты идеологии.

Ключевые слова: дегуманитаризация, технократия, техноцентризм, отчуждение.

A. Horyachkovskaya

HUMANITARIAN EDUCATION IN THE TECHNOCRACY

The article is addressed to the problem of degumanitarization of education in conditions of technocracy. Transformation of the institute of education into technostructure deforms basic humanities fundamentals of education, intruding the principle of technological constructivism and technocentric conformism as the ideals of education. The symptoms of such transformation are especially utilitarian demand of educational process, its degumanitarization and formation of technocratic thinking of young people, which can acquire the features of ideology.

Keywords: degumanitarization, technocracy, technical direction, alienation.

Гуманітарні засади є фундаментальною складовою освітнього процесу, що призначені зберігати й підтримувати культурну традицію як підґрунтя життєвого простору людства, а також створювати ціннісні основи для попередження та подолання кризових явищ. Поширення чи згортання гуманітарних засад освіти є індикатором здорового розвитку суспільства. Сучасні трансформації в освітній системі, незважаючи на деякі декларації, надалі все більше обмежують гуманітарну складову, про що, зокрема, свідчить поступове скорочення гуманітарних дисциплін, що є обов'язковими для вивчення у вищих навчальних закладах, та скорочення кредитів для цих дисциплін. У Законі України «Про вищу освіту» визначено, що «вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, **світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей**, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти». Але у цьому ж документі вказано, що **першим** принципом державної політики у сфері вищої освіти є «сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки **конкурентоспроможного людського капіталу** та створення умов для освіти протягом життя» [1]. В зв'язку з цим, уявляється важливим розуміння, що освіта протягом життя, орієнтована, перш за все, на створення **конкурентоспроможного людського капіталу**, може стати причиною остаточного занепаду гуманістичних цінностей сучасного суспільства, а також є симптомом зрощування державної бюрократії з технократією.

Сьогодні ми здійснюємо відчайдушну спробу розв'язання гуманітарних проблем (соціально-економічного розвитку, моральної кризи, насильства та ін.) технократичним шляхом, нехтуючи тим, що самі технократичні проблеми потребують, ціннісного підходу, тобто саме гуманітарного вирішення. Нова реальність глобального світу, що виникла завдяки науково-технічним досягненням, є важливим випробуванням сучасного людства на людяність. Неминучість колізій між гуманістичними цінностями й науково-технічним розвитком прогнозував ще Ж.-Ж. Руссо, і майже протягом століття обговорюються різні аспекти розвитку технократії. Сподівання суспільства щодо можливостей науки й техніки, свідомий та несвідомий техноцентризм, абсолютизація науки склали підґрунтя встановлення технократії та умови її поширення

й панування у цивілізованому світі. Цей досвід проаналізовано багатьма дослідниками, серед яких В. Сміт, О. Розеншток-Хюсси, М. Бубер, Х. Ортега-і-Гассет, Л. Мамфорд, К. Лоренц, К. Ясперс, Г. Маркузе, Ю. Хабермас, Х. Шельські, В. Кутир'єв ін. Таким чином ми маємо можливість визначити й своєчасно попередити не тільки ризики, а й деякі реальні наслідки технократичного підходу до розв'язання актуальних проблем.

Стрімке зростання популярності технократичних ідей перепадає на 20-30 роки ХХ століття. Класичну метатеорію технократії Т. Веблена й Дж. Барнхем згодом змінили концепції неотехнократів – Р. Арона, У. Росту, Дж.К. Гелбрейта, але усі адепти технократії прагнули до ефективного управління суспільством через заміну політичного суб'єктивного рішення раціональним й об'єктивним, що ґрунтується на наукових компетенціях. Це прагнення підкріплює прагматична методологія та зростаюча роль науково-технічного прогресу, спеціальних, головним чином, технічних знань і здатність їх оптимального застосування для управління не лише виробничими, але й соціально-політичними процесами, тобто ефективний менеджмент є головною метою технократичного устрою. Фундаментальні цінності технократії – техноцентризм й тотальний сцієнтизм – забезпечують вибір найбільш раціонального рішення й досягнення функціональної ефективності (більші результати за менших вкладень).

Дослідження розвитку технократії виявили внутрішні протиріччя та абсурдність її наслідків. Завдяки культу науки, техніка із засобу перетворилася на мету; інтелектуально-технічна складова стала центром та законом соціальної взаємодії; техногенез підпорядковував соціальні процеси у сприятливому для себе напрямку, створюючи техногенне суспільство; людина стала заручником ціннісних орієнтирів, естетичних ідеалів, що нав'язані технікою та технологіями, і виконує обслуговуючу функцію. Суто заради реалізації технічної можливості виробляється й споживається те, в чому немає ніякої користі (виробництво «негативних благ») [2]. Це супроводжує процес вирощування відповідного споживача. «...Засоби масової комунікації служать лише масі й натовпу та нав'язують створення певного конгломерату індивідів. Рівень тим нижчий, чим кількісно більша аудиторія, а технічний апарат потребує, щоб кількість була якомога більша» [2]. Комунікація позбавлена рефлексії, вибору, обговорення, пропонуючи лише сурогати. Людина більше не може бути відстороненою, споглядати, розмірковувати, бо вона гіпнотично залучена до режиму терміновості та очевидності, який створюють ЗМІ. Разом з цим розвиток неоманії, нав'язливої ідеї інновації, що притаманна технократії, призводить до стрімкого розвитку економіки, яка виробляє оманливі потреби, у світі де досі існує проблема голоду. Системна помилка міститься саме у приматі технічної інновації і законі про фундаментальну роль техніки у розвитку економіки, що нав'язує технократія.

Пошуки внутрішніх і зовнішніх меж техногенної діяльності, заклики до збереження культурної спадщини та створення світової спільноти, спроби планування людських поселень та контролю над ростом виробництва, що складала програмні засади Римського клубу стали важливою сторінкою у визначенні проблем техногенної цивілізації, але не здолали технократичного тиску. Процес створення підкорив практику споглядання, техногенне середовище поступово перетворилося із dodatku наукового знання на природну умову його розвитку. Виник феномен «технонауки», що складається з науково-технічних напрямків (NBIC), які формують зону конвергуючих, тобто стимулюючих взаємний розвиток, технологій, і має характер бізнес-проекту. Під впливом розвитку технонауки кардинально змінюється як образ науки, так і методологія наукової діяльності, оскільки тепер вона розглядає природу як пластичний матеріал для реінженірінгу, тобто «покращення» [3]. У процесі модифікації живого незворотно зникає межа, що відділяла природне від штучного. Так ми опиняємося у царині трансформації гуманітарних засад людства, де виникає нова етика – етика трансгуманізму, – що обслуговує інтереси технонауки як бізнес-проекту. Вона

пропонує цікаву тезу про те, що людина як частина екосистеми є джерелом виключно екологічних проявів, розв'язуючи руки будь-яким примхам техногенезу.

Влада «техноструктури», спрямована на зростання прибутку у виробничій сфері, отримала глобальної проєкції у сфері відносин, і протиріччя між цією парадигмою й гуманістичними ідеалами стало очевидним: світ науки протистоїть світу людини, культ науково-технічного знання опинився понад культурою та моральністю. Проблема лише набуває актуальності, уражуючи різні соціальні сфери, і лікування ускладнюється її проникненням до царини освіти. «Суть технократії в тому, що вона вуалює (приховує) соціально-культурні та цивілізаційні аспекти влади, наголошуючи винятково на наявності технічно-технологічного знання» [4]. Перетворення інституту освіти на техноструктуру здатне знищити фундаментальні гуманістичні засади освіти – розвиток особистості, її самовизначення, досягнення власної ідентичності, розгортання причетності до загальнолюдських цінностей, – нав'язуючи принцип технологічного конструктивізму й техноцентричний конформізм як просвітні ідеали. Симптомами такого перетворення є суто утилітарні вимоги до освітнього процесу, його дегуманізація і формування технократичного мислення у молоді, що може набувати риси ідеології. Цьому процесу сприяє низка гострих соціально-економічних викликів, що нібито виправдовують обрану стратегію, спрямовану на їх термінове розв'язання. Але осторонь залишається питання про відповідальність вибору цього шляху, оскільки претензія технократичного рішення на об'єктивність виключає відповідального морального суб'єкта, в ньому нібито немає потреби. В цілому, практики опосередкованого впливу, які культивує та поширює техногенна цивілізація, послаблюють чуттєвість, емоційної відгук на зміни середовища і відчуття відповідальності за скоєні дії, що перешкоджає формуванню повноцінної особистості.

Моральний суб'єкт виникає у культурному середовищі завдяки складному процесу самоусвідомлення й самопізнання в умовах позафункціональних відносин. Ці позафункціональні відносини необхідні також для творчого розвитку, актуалізації творчого потенціалу особистості, який є джерелом інноваційного мислення. (Лише результати цієї актуалізації викликають зацікавленість утилітарної парадигми.) Цінність позафункціональних відносин, що складають життєвий простір суто людського існування, стверджує, зберігає та підтримує система гуманітарних знань, починаючи з естетики як субстрату світогляду. Занепад естетичного виховання та естетичної освіти стає нездоланною перешкодою повноцінного етичного розвитку особистості й моральних засад суспільства. Техногенне середовище поглинає унікальне й одиначне, продукуючи штучну реальність з її безперервним тиражуванням симулякрів. «Людина захоплена всесвітом випадкових й масово нав'язаних можливостей» [2]. Сучасною перешкодою естетичного розвитку й причиною все більшого відчуження стає опосередковане спілкування людини зі світом, чому сприяє необмежена гаджетизація. «Загальне відчуження від живої природи в значній мірі повинно в естетичному та етичному зачерствінні цивілізованої людини. Відкіля візьметься у підростаючої людини благоговіння до будь чого, якщо все, що вона бачить навколо себе, є справою людських рук, й при цьому вельми убогою і потворною» [5]. Перебування в штучній реальності, яка тиражує сама себе або «покращує» природу, виходячи з бажання використати здобуті технічні можливості, травмує емоційну сферу людини. Прагнення до краси та гармонії унікальної природи заміщується інтересом до незвичайного, який культивується в атмосфері неоманії, та прагненням його задоволення за будь яку ціну.

Техногенна цивілізація стрімко розвивається в умовах всебічної інформаційної підтримки. Безперервна реклама інновацій та досягнень технонауки, гіпнотичний ефект від гаджетів та перспектив розширення зони комфорту завдяки новим проєктам, паралізує критичні настрої з боку суспільства, що налаштоване споживати результати

«прогресу». Ситуація припинення, або уповільнення розвитку технологій сприймається як сигнал про економічну кризу, інших причин майже не передбачається. Випадкове осмислення процесів та наслідків техногенного розвитку окремими індивідами не має суспільного резонансу, оскільки суспільні інституції зрощені з інтересами технократії.

Етична складова сучасної освіти вкрай незначна, незважаючи на постійні заклики до вирішення проблеми моральної кризи суспільства. Розбіжність між думками, словами й діями сучасної еліти є головним взірцем наслідування для підростаючого покоління. У світі відносин панує софістика, що потребує розвитку неосократизму. Софістика стає головним провідником технократичних цінностей і забезпечує перетворення техноцентризму в ідеологію, яка впроваджує техноцентричний конформізм. Головна підміна в умовах інформатизації – отождолення інформації і знання – породжує безліч софізмів, що деформують мотиваційну сферу й ціннісні орієнтації суспільства. Штучно розмивається розуміння різниці між інформованістю, обізнаністю й освіченістю людини, що знімає завдання самовдосконалення й самовладання. Теза «пізнай себе!» спотворено сприймається в умовах техноцентричного суспільства, спрямованого до віртуалізації, гаджетізації, штучного відтворення, зміни субстратної основи розуму, трансформації тілесності й невгамовного споживання. Вигода за будь якими умовами стає ключовим мотивом людської активності.

Суттєвою складовою здорового освітнього процесу є творчий розвиток і творча діяльність, що здійснюються завдяки здатності до самовідданого пошуку унікальних засобів виразу свого ставлення до світу й місця в ньому, а також усвідомлення соціального значення професійної діяльності, її відповідності актуальним інтересам й перспективам розвитку суспільства. Опитування серед молоді демонструє вкрай обмежені уявлення з цього приводу, часто зведені виключно до бажання заробляти багато грошей. Сучасні очікування прибутку від гуманітарної освіти виправдовують лише напрямки, що легко адаптуються до практичних потреб технократії, обслуговуючи її інтереси (економічна теорія, іноземні мови, практична психологія та соціологія, рекламна справа, арт-бізнес, шоу-бізнес, дизайн). Престиж професії пов'язується з можливістю різного роду експансій та контролю у сфері технологій та відносин. Призначення людини у технократичному світі визначається ступенем її залучення до створення та підтримання техногенної реальності. Креативна складова цього процесу відштовхується від естетики техноміфу, яка поглинає людське буття у його природних проявах. Абсурдність ситуації полягає в тому, що саме інституції сучасної просвіти сприяють формуванню цієї позиції, обмежуючи роль гуманітарного знання в освітньому процесі через його нерентабельність на фоні інформатизації і стрімкого поширення технічних інновацій.

Впровадження дистанційних форм навчання, що в першу чергу призначені для потреб інклюзивної освіти, і, безумовно, є важливим досягненням, поступово стає тотальним, максимально алгоритмізуючи й уніфікуючи освітній процес, витісняючи безпосереднє живе спілкування з освітньої практики. Педагогічна складова зводиться нанівець. Царина, яка має створювати підґрунтя життєвого простору людини, ті самі позафункціональні відносини, стимулюючи творчий розвиток особистості, знаходиться поза увагою й підтримкою з боку суспільства і держави. В цілому, процес виховання в умовах технократії має ті ж риси уніфікації та відчуження, що й система освіти, виконуючи функцію підготовки «конкурентоспроможного людського капіталу», оскільки виховання, спрямоване до всебічного розвитку вільної особистості, яка здатна самостійно приймати відповідальні рішення, є процесом складним, витратним і головне нефункціональним з точки зору техноцентризму.

Пів століття тому Т.В. Адорно писав, що «було б чимось значущим, як би філософія поставила собі в обов'язок підняти свідомість людей про самих себе до рівня

їх знання про природу, замість того, щоб вони подібно до печерних мешканців, жили в тіні свого уявлення про космос, в якому тягне безпорадне існування найменш розумний вид homo» [6]. Чому філософія як фундаментальна гуманітарна дисципліна не зробила цього? Тому, що під впливом позитивізму й прагматизму шукала обґрунтування техногенного розвитку, або виборювала право на життя гуманітарних дисциплін в складі наукової парадигми, інтегруючи до них «наукові засади» й принцип «функціональності» (будь який підручник філософії вказує на значення філософії як «функцію»). Ці заходи мають свої наслідки. «Філософія припиняє свою діяльність тоді, коли вона ототожнюється з тим, що лише завдяки їй повинне бути пояснено» [6]. Завданням філософії є опір гетерономії, тиску з боку сцієнтизму і техноцентризму; розглядання наукових засад гуманітарного знання повинно змінитися питанням про гуманітарні засади науки і техніки, раціональність повинна підкоритися розуму, це є фундаментальною умовою попередження й розв'язання техногенних проблем та виживання людства.

Життя як динамічна рівновага потребує мистецтва підтримання цієї гармонії. Запитування про джерело життя є важливою, якщо не головною, підставою формування морального ставлення до феномену життя; воно хвилювало людство протягом тисячоліть, і втратило актуальність в умовах технократії. На фоні шалених перспектив науково-технічного прогресу тема цінності життя набуває дещо архаїчного характеру, оскільки життя знаходиться у фокусі експерименту, і більш актуально виглядає питання його якості. Які підстави для вільного покращення та повної зміни природи не тільки своєї, але й оточення, має сучасний представник технократичної еліти? Прагнення до підвищення якості життя. Але що саме вкладається в це поняття – «якість життя»? Чи існують гуманістичні обмеження експериментального процесу? Ці питання стають все більш актуальним в умовах кардинальних ціннісних трансформацій. Відповідь потребує морального усвідомлення та відповідального обговорення наслідків діяльності технонауки, тобто звернення до гуманітарної свідомості її учасників. Без викладання гуманітарних дисциплін в технічних освітніх закладах розуміння, не говорячи про вирішення, цієї проблеми стає неможливим.

Головне завдання гуманітарної освіти складає пробудження та розвиток свідомості та самосвідомості (моральної, екологічної, гуманістичної, громадської, громадянської, національної). Здійснення цього проекту апелює до історичної пам'яті та практик її збереження. Колись В. Дільтей зазначив: «Що є людина, може сказати їй тільки її історія». Проте, феномен пам'яті в умовах технократичного розвитку перебуває у зоні підвищеного ризику. Перманентна фіксація буття у selfie як сурогат буття доповнюється можливістю тотальної технічної фіксації як форми збереження історико-культурної спадщини, що створює оману ототожнення технічної фіксації (інформації) з людською пам'яттю (знанням). Ритуали вшанування історії та культури, що потребують безпосереднього усвідомленого відношення, замінюються різного роду технічними симуляціями. Людська пам'ять як джерело сподівань, емоцій та мотивацій, духовний вимір буття поступово елімінується під впливом поширення гаджетів. Цьому сприяє тиск ЗМІ, що безперервно здійснюють маніпуляції в сфері суспільної свідомості. Можливість опору складається у формуванні рефлексивних фільтрів, вихованні свідомого і критичного сприйняття інформації в процесі залучення до гуманітарних практик. Знання історії та культури не лише власного народу, але й людства також потребує рефлексії (як духовної практики вивчення уроків історії), а також активного і доброзичливого обміну культурним досвідом між поколіннями та представниками різних традицій, оскільки відсутність цього є головним джерелом непорозуміння і ксенофобії у сучасному світі. Проект мультикультурного простору, який перетворився на складну вибухонебезпечну реальність, є викликом сьогодення. Його не можна ігнорувати або вирішити технічними заходами, що викриває

неспроможність техноцентричного розвитку цивілізації. Гуманітарна допомога перетворюється на джерело паразитарних відносин у випадку відсутності повноцінного культурного діалогу між усіма зацікавленими сторонами. В свою чергу цей діалог потребує саме тієї гуманістичної гуманітарної основи акторів, що вирощується через виховання та освіту: моральності, високого рівня відповідальності, знання різних релігійних і культурних традицій та поваги до них, здатності до порозуміння і творчої співпраці. Гуманітарна освіта покликана заохочувати до перформативних, творчих проявів людських відносин, відновлюючи та поширюючи життєвий простір позафункціональних цінностей – довіри, поваги, любові.

Критичний підхід до розвитку технократії має вагомі підстави, оскільки оптимістичні проекти гармонійного поєднання техногенного та гуманітарного факторів розвитку людства, на кшталт концепції В.І. Вернадського, втратили актуальність. Не тільки в Україні, але й в усьому світі спостерігається низка явищ, що прийнято визначати як глобальні проблеми сучасності. Насильство й війна, екологічна криза й духовно-моральний занепад нерозривно пов'язані між собою, і моральний занепад є ключем до розуміння решти. Сенси людського життя потерпають від тиску нових форматів існування, що пропагує техногенна цивілізація. Сьогодні техніка диктує логіку та спосіб життя, все більше обмежуючи людську свободу. Вихід із складного становища, як і завжди, пов'язаний, перш за все, з пошуком, відродженням, інтеграцією загальнолюдських цінностей, прагненням до глобального мислення, що не ототожнює суще та належне, а повертає людську свідомість до ідеального, не відчужує, а пов'язує людину зі світом через благоговіння до життя й довіру до іншого. Актуальне завдання регенерації життєвого простору людства має вирішувати система гуманітарних інституцій, провідним елементом якої є саме освіта: вона закладає, формує та корегує ціннісні орієнтації молоді, сучасні уявлення про світ і місце людини в ньому. Практичні заходи, що здатні оздоровити ситуацію, можливо розділити на рівні:

1) усвідомлення та затвердження гуманістичних засад науки як фундаменту трансформацій у системі сучасної освіти, від якого залежить якість освіти;

2) суспільна й державна підтримка педагогічної складової освітнього процесу та підвищення соціального статусу педагога;

3) поширення блоку обов'язкових гуманітарних дисциплін з метою формування гуманітарної культури, актуалізації моральної свідомості, а також забезпечення ціннісного сприйняття та засвоєння технауки, її інноваційного розвитку та відповідального застосування.

Якість освіти повинна визначатися стратегічним завданням збереження людського у людині за умов вдосконалення техніки та технологій, що забезпечує повноцінна гуманітарна складова освіти. Самосвідомість як пробудження гуманістичного мислення, самопізнання як практика усвідомлення людського, свобода як відповідальність у стосунках з зовнішнім світом, цілепокладання як вибір мети заради порозуміння й коеволюції – це гуманітарні фільтри, які вкрай необхідні освіченій людині техногенної цивілізації. Її зацікавленість у інноваційному мисленні й конструктивній уяві як інструментах світоперетворення потребує екологізації мислення й діяльності, коли ефект від діяльності підпорядкований мисленню, а не навпаки. Це єдиний шлях продовження культури і людства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України про вищу освіту від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>
2. Эллюль Ж. Технологический блеф / Это человек: Антология. / Сост., вступ. ст. П.С. Гуревич. – М.: Высш. шк., – 1995. С. 265-294.
3. Андреев А.Л. Технонаука // Философия науки. Выпуск 16. Философия науки и техники / Под. ред. В. И. Аршинова, В. Г. Горохова. – М.: ИФРАН, – 2011. С. 200-218.

4. Дацюк С. Технократія і гуманітократія в країні олігархії. [Електронний ресурс]/ Хвиля. 21.04.16. – Режим доступу: <http://hvylya.net/analytics/society/sergiy-datsyuk-tehnokratiya-i-gumanokratiya-v-krajini-oligarhiyi.html>
5. Лоренц К. Восемь грехов цивилизованного человечества / Лоренц К. Обратная сторона зеркала. [Пер. с нем.] – М.: Республика, – 1998. 470 с.
6. Адорно Т.В. Для чего ещё философия [Електронний ресурс] / Философско-культурологический журнал Топос № 1, 2012, С. 14-26 / Адорно Т.В. [Пер. с нем. А. Тетёркина выполнен по изданию: Adorno Th. W. Wozu noch Philosophie // Adorno Th. W. Eingriffe. Neuen kritische Modelle. Frankfurt/M.: Suhrkamp Verlag, 1963. S. 11– 28.] – Режим доступу: http://topos.ehu.lt/wp-content/uploads/2012/12/Topos-1_2012s.pdf

УДК 130. 2

Н.Д. Пальм

Київська міжрегіональна академія управління персоналом,
к. філософ. наук, доцент кафедри філософії

ФІЛОСОФІЯ ПРО КРИЗОВИЙ СТАН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті позначені актуальні проблеми генезису і динаміки сучасної цивілізації, які набули характеру історичного виклику, від відповіді на які залежить можливість виживання людської спільноти. Панорамний і в той же час глибоко компетентний аналіз таких проблем-викликів здійснює в напруженому теоретичному пошуку філософська рефлексія. Яким би ретельним не був локальний фрагментарний аналіз, який здійснюється фахівцями інших областей знань, він може дати тільки частковий опис виниклих перед людством проблем.

Ключові слова: цивілізація, стан кризи, сучасність, духовне зростання, людство, формація, трансформація, планетарний масштаб.

Н.Д. Пальм

ФИЛОСОФИЯ О КРИЗИСНОМ СОСТОЯНИИ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

В статье обозначены актуальные проблемы генезиса и динамики современной цивилизации, которые приобрели характер исторического вызова, от ответа на которые зависит возможность выживания человеческого сообщества. Панорамный и в то же время глибоко компетентный анализ таких проблем-вызовов, осуществляет в напряженном теоретическом поиске философская рефлексия. Локальный фрагментарный анализ, предпринимаемый специалистами других областей знаний, каким бы тщательным он ни был, может дать только частичное описание возникших перед человечеством проблем.

Ключевые слова: цивилизация, состояние кризиса, современность, духовный рост, человечество, формація, трансформація, планетарный масштаб.

N.D. Palm

THE PHILOSOPHY ON THE STATE OF CRISIS OF THE CONTEMPORARY SOCIETY

The article singles out urgent problems of the genesis and dynamics of the contemporary civilization, which have acquired the nature of the historic call, the possibility of the survival of the human society being determined by the answer to that call. It is philosophical reflection that in its theoretical investigations conducts quite broad and still competent analysis of those problems and calls. A local fragmentary analysis carried out by specialists from the other fields of knowledge, however thorough it could be, can provide us only partial descriptions of the problems humanity currently faces.

Keywords: civilization, the state of crisis, the contemporary times, the spiritual growth of humanity, formation, transformation, planetary scale.